

Slovenski dom

Štev. 204

V Ljubljani, sobota 7. septembra 1940

Leto V

Po odstopu romunskega kralja

Prvi proglas „upravitelja Romunije“ generala Antonescu

Bukarešta, 7. sept. m. Europa Press poroča: »Upravitelj Romunije general Antonescu je izdal na romunsko prebivalstvo proglas, v katerem opozarja romunsko ljudstvo, da naj ohrani red in mir. Samo red in mir v državi lahko od strani omogoči novih notranjih preobratov. Romunska mladina je trpela, kakor sem trpel tudi jaz sam — pravi nadalje v svojem proglasu general Antonescu. — Toda prelita kri se ne more oprati s krvjo. Kdor bi v teh časih drugače postopal, ta ne ljubi svoje domovine in ne razume sedanjih državnih potreb.

General Antonescu z iskrenimi besedami vabi prebivalstvo, da naj ne podvzame ničesar, kar bi bilo proti vojski in proti policiji. Vojska in policija sta zadnje dni samo izvrševali svojo dolžnost. Ta proglas generala Antonescu je bil potreben, ker so manjše skupine mladine še korakale po ulicah v Bukarešti in vzklikale proti bivšemu kralju Karolu in proti vsem tistim, ki so bili v njegovi okolici.

Zelezna garda odgovorna za red in mir — Bukarešta, 2. sept. m. Europa Press poroča: Voditelj Zelezne garde Horia Sima je vsem svojim pristajšem prepovedal sleherne manifestacije in jim je tudi ukazal, da ne smejo več širiti nobenih letakov. Horia Sima utemeljuje te svoje odredbe tako, da pravi, da je sedaj potreben red in mir v državi in da morajo izostati sleherne manifestacije. To je potrebno, da bi se preprečilo izživalec, da ne bi izrabljali razpoloženje ljudskih množic.

Basel, 7. sept. m. Europa Press poroča: Bivši romunski kralj Karol je poslal švicarski vladi prošnjo, da bi mu dovolila bivanje v Švici. Kakor poročajo, bo švicarska vlada to prošnjo preučila, vendar bo njen sklep odvisen od cele vrste vprašanj, ki se morajo predhodno razčistiti. Prvi pogoj tega dovoljenja pa je, da se kralj in njegovo spremstvo obveže, da se bo vzdržalo slehernega političnega delovanja.

Bukarešta, 7. sept. m. United Press poroča: Izdani so bili zelo strogi ukrepi proti temu, da ne bi razni romunski politiki mogli zbežati iz države. Stevilni politični voditelji, vodilni poveljniki romunske vojske in pa lastniki romunskih industrijskih podjetij so pod strogim nadzorom. Po nepotrjenih poročilih stražijo člani Zelezne garde bivše ministre Tatarescu, Malasa, Gelbigiana, Alesiana in druge.

Bukarešta, 7. sept. m. United Press poroča: Iz zanesljivega vira se je zvedelo, da so general Antonescu in člani generalnega štaba odredili aretacijo generala Ernesta Urdereana, svetnika romunskega kralja.

Bukarešta, 7. sept. DNB: Mladinska organizacija »Straja Tarei«, ki jo je vodil bivši kralj Karol, je razpuščena.

Izjava princa Nikola

Zürich, 7. sept. m. United Press poroča: Romunski princ Nikola, brat bivšega kralja Karola, ki živi v St. Moritzu, je dal telefonski intervjuu dopisniku United Pressa v Zürichu.

V svoji izjavi pravi princ Nikola, da so vsi njegovi nadaljni sklepi odvisni od razvoja v Bukarešti. Sam bo še naprej ostal v St. Moritzu, dokler se položaj ne bo popolnoma razčistil.

Na vprašanje, če se misli sestati s kraljem Karolom, če bi ta prišel v Švico, je princ Nikola odgovoril:

»Ni mi znano, če bo kralj Karol prišel v Švico. Prav tako mi ni znano, kam bo potoval. O njegovih namelih še nič ne vem. O odstopu kralja Karola sem izvedel po radiu.«

Bukarešta, 7. sept. AA, DNB: Listi poročajo, da se bo brat bivšega romunskega kralja knez Nikolaj vrnil v Romunijo. Zivel je v zadnjem času v Italiji pod imenom Brana. Romunijo je zapustil 1. 1937. ko se je odrekel vsem pravicam, ki jih je imel kot član kraljevskega doma.

Kraljica Helena se je vrnila

Bukarešta, 7. sept. m. Europa Press poroča: Bivša kraljica Helena, ki ji je general Antonescu brzojavno poslal prošnjo, da naj se vrne v Bukarešto, se je iz Nemčije takoj s posebnim vlakom odpeljala v Romunijo in je njen poseben vlak že včeraj peljal čez romunsko mejo.

Bukarešta, 7. sept. m. Europa Press poroča: V petek popoldne je znova začelo izhajati glasilo Zelezne garde »Bunavestie«. Glasilo je bilo že

več mesecev prepovedano. List izhaja pod uredništvom prejšnjega ravnatelja, o katerem so se po vsej Romuniji širile govorice, da je bil ubit.

Madžarske čete korakajo v Transilvanijo

Budimpešta, 7. sept. AA, MTI: Madžarske čete so dosegle včeraj črto, ki je določena v sporazumu ter so danes ob 7 zjutraj nadaljevale svoj pohod, da zasedejo tale mesta: Mezeleget, Eleds, Silagysomljo, Silagyczeh, Nagybanjo, Magyarlapos in Nasod ter zgornje področje reke Nagysamos.

Bukarešta, 7. sept. Rador: Glavni štab romunske vojske sporoča, da je izvršena evakuacija druge cone v Erdeliji po predvidenem načrtu. Evakuacija je bila izvršena v popolnem redu.

Pisanje nemškega tiska:

Kralj Karol se je zanašal samo na Francijo in Anglijo

Berlin, 7. sept. m. Europa Press poroča: V zvezi z dogodki v Romuniji nemško časopisje zno-va preučuje problem angleških poroštev, ki so bila dana med drugim tudi Romuniji. Listi poudarjajo, kako se lahko vara tisti, ki se zanaša na pomoč Anglije in Francije. Anglija je danes na tleh in tega se mora pač vsakdo zavedati.

Berlin, 7. sept. m. Odstop kralja Karola v Berlinu ni izval nobenega presenečenja. Odstop kralja Karola so v Berlinu sprejeli kot nekaj čisto naravnega. V Berlinu poudarjajo, da vse to izhaja iz razvoja dogodkov samih.

Nemško časopisje je sicer že zadnje čase po dunajski razsodbi napovedovalo, da bodo v Romuniji nastopile spremembe, čeprav konkretnih predvidevanj ni bilo. Odstop kralja Karola je prišel le kot zadnje dejanje. Zato izjavljajo nemški krogi, da se v tem dejanju vidi konec karakteristične politike, ki je v zunanji politiki iskala naslonitev predvsem na Francijo in Anglijo. Ta politika je računala s tem, da se ne bo nikdar omajal položaj Francije in Anglije v jugovzhodni Evropi. Angleške in francoske postojanke v jugovzhodni Evropi pa so bile umetna tvorba in zato je bilo čisto napačno, če se je kdo zanašal na angleška porosiva.

Zato pišejo nemški listi, da je odstop kralja Karola naravnost »šolski vzgled« nesrečnega zaključka v vodstvu zunanje politike srednjeevropske države. Kralj Karol je vladal skoraj deset let in je zunanjo politiko Romunije naslanjal samo na vpliv Anglije in Francije. Tako je dosegel, da je njegova država postala činitelj borbe teh dveh sil proti Nemčiji. S takim postopanjem — tako smatrajo v Berlinu — je kralj Karol pokazal, da ne razume nove politične stvarnosti, da ne zna upoštevati velikih sprememb, ki so nastale v Evropi. Tako je — čeprav je imel najboljšo možnost, da zunanjo politiko svoje države v tem smislu spremeni — kralj Karol vztrajal pri svojem napačnem stališču in to do te da, ko se je videlo, da je Francija premagana.

Tujina častita kralju Petru II.

*Sofija, 7. sept. AA. Nj. Vel. kralj Boris je poslal čestitko o priliki rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II.

Vichy, 7. sept. AA. Havas: Vodja francoske države maršal Petain je poslal svoje čestitke ob priliki 17 rojstnega dneva jugoslovanskega suverena Nj. Vel. kralja Petra II.

Berlin, 7. sept. AA. DNB: Vodja Nemčije in državni kancelar Hitler je poslal Nj. Vis. knezu namestniku brzojavne čestitke ob priliki rojstnega dneva Nj. Vel. kralja Petra II.

Rim, 7. sept. AA. Kralj in cesar Viktor Emanuel III. ter kraljica in cesarica Helena sta poslala ob priliki rojstnega dneva Nj. Vel. kralja Petra II. svoje čestitke.

London, 7. sept. AA. Reuter: Angleški suveren je poslal svoje čestitke ob priliki rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II.

Danes bo podpisan sporazum med Bolgarijo in Romunijo

Sofija, 7. sept. m. Snoči pozno se je zvedelo, da bodo pogajanja med Bolgarijo in Romunijo o Južni Dobrudzi danes zaključena in da bo podpisan končni sporazum o odstopu Južne Dobrudže. Romunske čete se bodo iz Južne Dobrudže umaknile najkasneje 13. ali 14. septembra, nakar bodo takoj prišle v Južno Dobrudžo bolgarske civilne oblasti. Ratifikacijske listine med Bolgarijo in Romunijo bodo izmenjane najkasneje do 20. septembra in bo tedaj Južna Dobrudža priključena Bolgariji.

Ko se je nato začelo v Romuniji uvidevati, da se položaj v Evropi spreminja, kralj Karol se zmeraj ni krenil s tiste politične smeri, ki jo je včasih hodil Titulescu, ampak je skušal v novi obliki voditi naprej staro politiko. Vse spremembe v Romuniji niso bile nič drugega, ko spremembe akterjev, medtem ko so vloge dejansko ostale iste. To je bila politika, ki jo je kralj Karol dosledno izvajal in sedanje posledice so popolnoma v skladu s to napačno politiko.

Naloga nove vlade je, da odvrne sedanjo romunsko politiko s te napačne poti. Spremembe v Romuniji ne bodo samo zaobrile smeri romunske zunanje politike, ampak bodo tudi vplivale na gospodarski razvoj v Romuniji. V Romuniji bo pridlo prepričanje, da je bila zunanja politika kralja Karola velika nevarnost zav so Romunijo. Nova zunanja politika bo izraz novih nazorov, ki bodo vodili vse romunsko politično življenje.

Odmev v Rimu:

„Naravne posledice dogodkov“

Rim, 7. sept. m. Europa Press poroča: Odstop kralja Karola smatrajo v Rimu merodajni italijanski krogi kot logično posledico vseh dogodkov, ki so se zadnje čase razvijali v Romuniji. V Rimu predvsem poudarjajo, da je kralj Karol osebno sodeloval v vodstvu romunske države in da se je zlasti pridržal vse sklepe v zunanji politiki. Temu dejstvu pripisujejo v Rimu velik pomen in poudarjajo, da je odstop kralja Karola poleg tega še notranji problem Romunije. Zaradi tega so v Rimu nekoliko rezervirani in šele komentirajo notranjepolitične dogodke v Romuniji. Jasno je namreč, da Nemčija in Italija želita popolno konsolidacijo položaja v Romuniji in da obe sili izvajata v tem smislu v Bukarešti take sklepe, ki bi olajšali hitri razvoj in povratek k normalnim razmeram.

Carigrad, 7. septembra. AA. Predsednik turške republike Ismed Inönü je poslal svoje čestitke ob priliki Nj. Vel. kralja Petra II.

Atene, 7. sept. AA. Grški kralj Jurij II. je čestital k sedemnajstemu rojstnemu dnevu jugoslovanskega suverena Nj. Vel. kralja Petra II.

Budimpešta, 7. sept. AA. Ob priliki rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II. je regent Madžarske admiral Horty poslal brzojavne čestitke.

Washington, 7. septembra. AA. Predsednik Združenih držav Roosevelt je čestital k rojstnemu dnevu Nj. Vel. kralja Petra II.

Bratislava, 7. septembra. AA. Predsednik slovaške republike Tiso je čestital k rojstnemu dnevu Nj. Vel. kralja Petra II.

Moskva, 7. sept. AA. Danes je bila v Moskvi prvič proslava rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II. Jugoslovanski poslanik dr. Milan Gavrilović je priredil ob tej priliki kosilo, v teku katerega je nazdravil Nj. Vel. kralju Petru II. ter blagostanju kraljevine Jugoslavije.

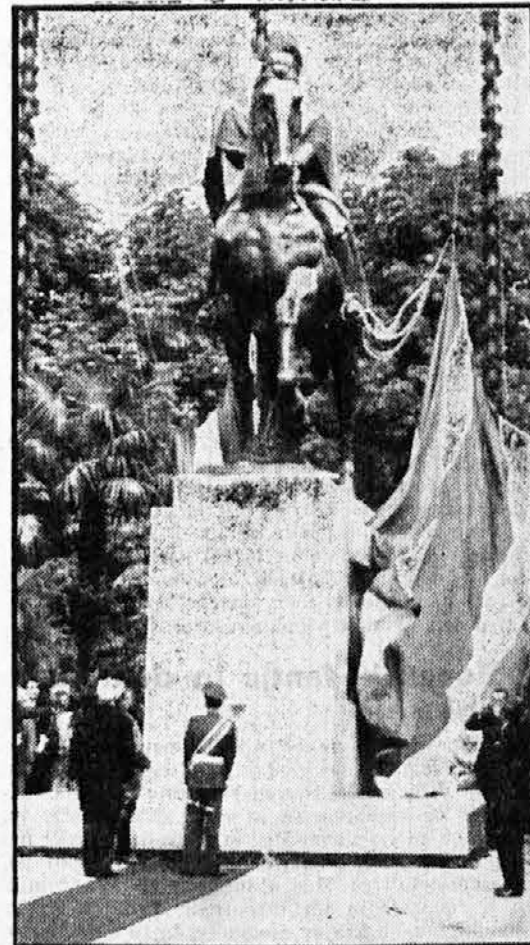
Tajni sporazum med Anglijo in Ameriko

V slučaju potrebe bo Anglija Ameriki odstopila tudi Singapur

Newyork, 7. septembra. m. Tass poroča: Po informacijah »Associated Press« se je izvedelo od ameriških uradnih krogov, da je bil med Anglijo in Ameriko podpisan tajen sporazum o tem, da Anglija nikdar nikomur ne bo odstopila ali pa prepuстила svojega vojnega brodovja. Zaradi tega sporazuma se je ameriško brodovje umaknilo z Atlantika in križari sedaj v Tihem oceanu, kjer nadzira postopanje japonske vlade in njenega vojnega brodovja.

Po določilih tega tajnega sporazuma bi naj Anglija v skrajnem primeru odstopila ameriškem vojnemu brodovju tudi Singapur, če bi se namreč zgodilo, da bi Japonci odločno začela nastopati proti angleškim in ameriškim koristim v Tihem oceanu. Tudi »United Press« poroča, da bo ameriško vojno brodovje odplovalo celo v Singapur, če bi se položaj v Tihem oceanu zaokrenil proti Angliji in Ameriki.

Washington, 7. septembra. m. Manjšina v ameriškem senatu namerava vložiti tožbo pri najvišjem državnem sodišču proti predsedniku Rooseveltu zaradi tega, ker je podpisal sporazum z Anglijo in ji odstopil 50 rusilcev. Sicer pa so v ameriškem senatu prepričani, da tožba proti Rooseveltu vsekakor ne bi bila končana pred novembrom, to je

Nj. Vel. kralj Peter II. je včeraj odkril spomenik svojemu velikemu očetu.

Čestitka bana dr. Natlačena

Ljubljana, 6. septembra.

Ob priliki rojstnega dneva Nj. Vel. kralja Petra II. je ban dravske banovine g. dr. Marko Natlačena poslal maršalatu dvora na Bledu brzojavko sledeče vsebine:

»Prosim, da blagovolite ob rojstnem dnevu Nj. Vel. kralja Petra II. predložiti na najvišjem mestu iskrene čestitke vsega prebivalstva dravske banovine in moje čestitke ter tolačiti čustva neomajne vdanosti, globoke zvestobe Nj. vel. kralju, visokemu kraljevskemu domu in domovini.«

Slovenski kolesarski zmagovalci se v nedeljo dopoldne vrnejo v Ljubljano

Belgrad, 7. sept. m. Predsednik belgrajske mestne občine g. Jevrem Tomić je včeraj priredil vsem udeležencem kolesar. dirke »Devet dni okoli Srbije« banket v »Kalinegdanski restavraciji«. Med banketom je bilo izrečenih več zdravic. Nato so bila tekmovalcem razdeljena darila, zmagovalcem pa nagrade.

Slovenski tekmovalci ostanejo še danes, v soboto v Belgradu in se zvečer z drugim belgrajskim brzovlakom vrnejo v Ljubljano, kamor pridejo jutri, v nedeljo dopoldne ob pol 10. Vrne se tudi zmagovalec dirke g. Petercelj.

Nova vlada v Franciji

Vichy, 7. septembra. Havas: Nova vlada je sestavljena sledeče:

podpredsednik vlade Laval, ki bo vodil tudi ministrstvo za informacije in koordinacijo; pravosodni minister Alibert; minister za notranje zadeve Peyrouton; zunanji minister Baudoin; finančni minister Butillier; vojni minister general Hutzinger; mornariški minister admiral Darlan; letalski minister general Bergeret; prosvetni minister Roset; poljedelski minister in minister za preskrbo Casiot; prometni minister Berthelot; minister za javna dela Trielle; general Weygand je imenovan za glavnega delegata francoske kolonialne posesti v Afriki ter ima nalogo skrbeti za obrambo in varnost francoskega imperija.

Angleška letala nad Berlinom

Berlin, 7. sept. DNB: Angleški bombniki so v točno noč ponovno leteli nad Velikim Berlinom. Večino bombnikov je prepočil protiletalski ogenj ter lovski letala. Samo posameznim letalom se je posrečilo prebiti se nad notranjost mesta in vreči več bomb. Bombe so v glavnem padale na severno delavsko predmestje Wedding. Nastalo je več požarov zasebnih poslopij. Razen tega je bilo zadeto neko manjše skladišče in neko policijsko poslopje. Bilo je samo nekaj ranjenih.

Berlin, 7. sept. DNB: Eskadrila lovskih letal, ki se je vrnila, je javila, da je bilo zbitih nadaljnjih 15 angleških letal. Nad obema obalama Temnih 15 angleških letal. Nad obema obalama Temnih 15 angleških letal. Bombardirani so bili ponovno vojaški objekti v okolici Londona. Zračne borbe so trajale do poznega popoldne. Angleške skupne izgube so se s tem zvišale na 60 letal. Nemške izgube se niso zvišale.

Berlin, 7. sept. DNB: Nemška letala so izvršila v toku včerajšnjega popoldneva uspešne napade na pristaniške naprave ob ustju Temze. Glavni napad je bil izvršen na rezervuarje v luki ob ustju Temze. Vrženih je bilo okoli 100 bomb in pojavili so se ogromni požari. Z zaporednimi eksplozijami je ugotovljeno, da je bilo zažganih devet rezervuarjev.

London, 7. sept. Reuter: Šesti znak za alarm v londonski pokrajini in Londonu je bil dan ob 1 ponoči. V toku napadov v minuli noči so se po-

služila sovražna letala nove taktike. Spuščala so najprej rakete, ki so razsvetlile velik prostor ter se nato odstranila, da bi se izognila učinku protiletalskega topništva. Vendar so se potem, ko so rakete letele že nizko in razsvetljevale objekte, ki naj bi jih napadla, ponovno vrnila. Toda protiletalsko topništvo jih je tudi ob tej priliki sprejelo s protiletalskim ognjem.

London, 7. sept. Reuter: Letalsko ministrstvo sporoča, da je bilo zbitih od 30. avgusta do 5. septembra 371 sovražnih letal. Angleško protiletalsko topništvo je v tej dobi zbitlo 61 sovražnih letal.

London, 7. sept. Reuter: Peti alarm v Londonu se je končal ob 23.14. Eksplozivne in žigalne bombe so padle na ulice in področje Londona. Bilo je več človeških žrtev in požarov.

Newyork, 7. sept. o. United Press poroča, da so to noč angleška letala izvedla na Berlin največji napad v dosedanjih vojni. Nekemu angleškemu bombniku se je posrečilo prodrati skozi vse ovire in po poročilih ameriških dopisnikov bi naj bil ta bombnik vržen več zažigalnih bomb v središču mesta blizu Wilhelmstrasse.

Aden, 7. sept. Reuter: V petek zjutraj so sovražna letala vrгла več bomb na Aden. Ubityh je bilo 5 domačinov, 13 pa težko ranjenih. Materialne škode ni bilo.

Od tu in tam

Rojstni dan našega mladega kralja Petra II. je vsa država proslavila slovesno in iskreno. Jugoslovansko časopisje je poudarjalo v slav-nostnih člankih, da je edina želja vsega jugo-slovanskega prebivalstva, da bi prihodnje leto, ko bo mladi kralj prevzel breme vladarskih dolžnosti, bila država urejena v duhu politike sporazuma. »Hrvatski dnevnik« je v tem smi-slu napisal svoj uvodnik in v njem poudaril, da skrbnik mladega kralja knez namestnik Pavle modro vodi državni brod v časih največ-jih preizkušenj in težav in da se z vsemi silami trudi, da bi se v tem letu država do temeljev uredila v smislu politike narodnega sporazuma, da bi dobil kralj Peter II. srečnejše urejeno državo, kakor pa je bila tedaj, ko je kraljevsko namestništvo prevzelo vodstvo. Le trdna in pa urejena država bo znala kljubovati nevarno-stim in le taka bo ustvarila vse predpogoje za velik kulturni, gospodarski in politični napredek vseh jugoslovanskih narodov.

Belgrajski občinski odbor je imel na pred-večer kraljevega rojstnega dne svečano sejo, na kateri je imel župan Jevrem Tomić slav-nostni govor. Župan Tomić je poudarjal, da pre-veva vsa srca veliko veselje, ko vsa država slavi rojstni dan svojega mladega kralja, v ka-terega polaga vse svoje upe. Posebno je pouda-ril, da slavi danes rojstni dan kralja vsa drža-va in, duhovno med seboj združeni Slovenci, Hrvati in Srbi, v duhu popolnega medseboj-nega sodelovanja. Rekel je tudi, da se je treba velikemu Karadjordjeviču knezu namestniku Pavlu zahvaliti, da je država prebrodila naj-večje težave in da je mogla v teh mračnih dneh preživeti eno leto evropske vojne brez večjih pretresljajev.

Minister za telesno vzgojo ljudstva Dušan Pantić, ki se je bil dvajset dni mudil v Nem-čiji in si ogledoval razne naprave in organiza-cije, je dal časnikarjem izjavo, s katero je po-dal smisel svojega potovanja po Nemčiji. Mini-ster Pantić je v prvi vrsti povedal, da bi bilo treba mnogo več delati kakor pa razpravljati, in izvajati vse ukrepe vlade v takem duhu, da bi vsi sloji hitro občutili blagodernost in ko-ristnost že izvedenih reform. Rekel je tudi, da ves narod polaga največje nade v mladino in zato pričakuje, da se bodo Cvetkovič, dr. Maček in dr. Korošec že spoznale s skupni organi-zaciji jugoslovanske države, toda ta organiza-cija mora biti naša prava narodna. Končno je dejal, da daje prednost reformam, ki se tičejo boljše socialne in gospodarske organizacije na-še države.

Bivši minister dr. Šefkija Behmen, ki pre-haja v vedno oostrejšo opozicijo proti uradnemu voditelju muslimanov ministru dr. Kulenoviću, je še vedno zelo aktiven in skuša za svoje za-nimljive načrte pridobiti vplivnejše ljudi iz nek-danji Jugoslovanske muslimanske organizacije. Nedavno je imel dr. Behmen sestanek v Sara-jevu, na katerega so prišli njegovi prijatelji in nekaj bivših poslancev iz JMO. Dr. Behmen je govoril in se bavil z raznimi izjavami in po-javi iz zadnjih časov. Največ je polemiziral z dr. Kulenovićem, ki mu osporava pravico do vodstva, obenem pa odklanja njegove politične zamisli. Dr. Behmen ima, kar se narodnosti tiče, drugačno orientacijo kakor dr. Kulenović. Znano je namreč, da je dr. Kulenović pred ne-davnim izjavil, da nima sedaj povoda ponovno izražati se o svoji narodnosti, ker se je bil že kot študent izrekel za hrvatstvo. Dr. Behmen dr. Behmen pa se mnogo bolj nagiba na drugo stran.

Patriarh srbske pravoslavne cerkve Gavrilu je obiskal Sarajev, kjer ga je pravoslavno ljud-stvo nadse sprejelo. Pri sprejemu so bili navzoči tudi ban Stanoje Mihailović, mestni župan, pravoslavni nadškof Peter, armadni po-veljnik in drugi. Na pozdrav je patriarh odgo-ovoril in rekel, da je srbska pravoslavna cerkev širokogrudna in tolerantna do vseh drugih ve-roizpovedi in da je zmerom aktivna, kadar gre za utrditev temeljev Jugoslavije. Na kraljev rojstni dan je imel patriarh govor in je opravil tudi slovesno cerkevno opravilo.

Na predlog predsednika vlade in z ukazom kraljevih namestnikov so bili upokojeni sledeči ministri na razpoložanju: Miloje Rajaković, Vojko Čvrkvić, general Milutin Nedić, Jovan Altiparmaković, dr. Viktor Ružič in Vojta Gju-ričič. Vsi imenovani ministri so bili v prvi vladi Dragice Cvetkovića, ki je prevzela posle od vlade dr. Stojadinovića in je izpeljala svojo nalogo, da je namreč pripravila tla za sporazum med Srbi in Hrvati.

Danes dopoldne so odprli v Belgradu jesen-ski sejem, ki je precej večji kakor lanski tako po razstavnem prostoru kakor tudi po številu razstavljalcev, domačih in tujih. Letos so zopet zgradili velik paviljon poleg več manjših. Prostor belgrajškega velesejma je zaokrožen. Od-lik velesejma pa je v tem, da ima vse pavil-jone trdno zidane. Kaj takega je bilo mogoče narediti pač v središču države, kjer je tudi mnogo več kapitala. Iz Nemčije je prišlo na ta sejem 180 razstavljalcev, iz Italije pa 140. — Prvenstveno bodo nemška in italijanska pod-jetja prikazala izdelke svoje industrije, posebno pa tiste, ki proizvajajo umetne surovine, ki z njimi nadomešča pomanjkanje naravnih suro-vin.

V ponedeljek bodo začeli v vsej državi peči samo enoten kruh, tako imenovani »ljudski kruh«. S tem v zvezi je bila v Belgradu po-sebna konferenca zainteresiranih ustanov in pa funkcionarjev, katero je vodil ravnatelj ravnateljstva za prehrano dr. Čosić. Zastopnik mi-linarske industrije dr. Palčić je za težko stanje krivil vse tiste trgovce, ki so prezirali uredbo in so odkupovali pšenico mnogo dražje kakor pa je to dovoljevala uredba. Predlagal je, naj bi Privilegirana izvozna družba odkupovala ži-to povsod in bi tako imela potrebne zaloge žita vedno na razpolago. Mlini naj bi potem dobivali žito od Prizada. Ravnatelj Prizada dr. Toth pa je povedal, da bo Prizad prisilno odkupil žito po 300 din za stot od vsakega trgovca, ki bo kupoval žito dražje, kakor pa določa uredba. Obenem bodo zaloge žita v Prizadu po-razdelili tako, da bodo dobile svoj delež tudi vse pasivne pokrajine. Pšenico bodo dobili od-daljšni kraji na temelju cene 300 din za stot, vstevši zravnice stroške za prevoz in manipu-lacije. Tako bodo izven žitornih krajev ve-ľalje sledeče cene: 350, 360, 367 in 370 din za stot, kakor je kateri od krajev pač oddaljen.

»Šipad«, znana bosanska lesna industrija, je ustavila delo v treh svojih parnih zagah. To podjetje je bilo prvenstveno izvozniško in je pošiljalo les v Kanado, Južno Ameriko in v Tunis. Čim pa je Italija stopila v vojno, je pre-nehala vsaka trgovina in je postal promet skozi Sredozemsko morje nemogoč. Podjetje je zaradi tega moralo omejiti obrat, pozneje pa ga tudi ustaviti.

V Halozah bo malo vina in sadja

Ptuj, 6. septembra.

Nihče ni pričakoval, da se bodo posledice pre-teklo hude zime ponekod pokazale šele zdaj, ko se že narava epet počasi pripravlja na mrležje dni. Pa je vendar temu tako. Če gremo po goricah, opa-zimo tu pa tam kak trs, v katerem je morda še pred nekaj dnevi, morda še včeraj, ugasnilo živ-ljenje. Zalosten je pogled na tak z grozdim obložen trs, na katerem so še napol sveži listi. Take posledice se kažejo predvsem po starih goricah ali po onih iz mlajše dobe, ki so bile slabo zasajene in slabo obdelovane. Treje z visokimi kocieni je iznad enega pretrpelo hujsko zimo kot ono, ki je bilo zaka-pano v sneg. Tu pa imajo mlajše gorice, kjer poga-njajo rozge nizko iz tal.

Poleg tega pa se je trsje povsod slabo obložilo. Sicer ljudje vedo, da vsako leto ne more obroditi, kakor bi kdo želel, ker se sicer trs iz leta v leto prehitro izmaga, vendar prav tako bi dobra letina ljudem pršla prav, ker je nastala povsod dražjina in bodo nekateri hudo prizadeti. Marsikateri bajtar in celo kmet skozi vse leto gledata ves svoj up v obilni vinski letini, da si vsaj za silo z izkupičkom po-magata in nakupita potrebne oblake in kruha, za katerega doma ni dovolj zemlje. Prav oni mali baj-tarji, ki imajo le kosček vinograda, bodo najbolj prizadeti in s strahom gledajo v bodočnost.

Poleg tega pa bo letos še mnogo slabša kva-liteta kot več let. Ljudje se že norčujejo, da bodo morali letos grozdje s tolkači tolči kakor jabolka, ker bo ob času branja še trdo. Hladno in deževno vreme je zorenje zadržalo skoraj že dozdaj za cel mesec. Več let se je človek v začetku avgusta lah-

ko že ekoraj tu pa tam nazobal, letos se ni prav nič bati, da bi se zelenega grozda lotili ptiči. Pojo pač, ker je ta pesem še edino upanje na boljše leta.

Prav tako se pozna posledice zime na boljša letina drevju. Koliko mladih drevesc, skrbno poseja-nih prav zadnja leta, od katerih je človek že pričakoval prvi sad, se je letos posušilo! Ponekod čez polovico. Pa še vedno se sušijo. Nekatera drevesca so zelenela še pred nekaj dnevi, danes so gola in suha. Pri starejšem drevju pa so se posušili posa-mezni vrhovi ali veje, ponekod tudi cela drevesa. Mnogo je odvisno od lege: severna pobočja, kjer je prišel do svoje uničujoče moči ledeni severni veter, so močnejše prizadela kot južna. Prav najboljsega drevja je največ zaspalo: marelice, breskve, češnje, slive, hruške.

Lansko leto je bila sadna letina po Halozah precej dobra, pa je letos že zato precej slabša. Tu pa tam bo še nekaj jabolk, pa te bodo ljudje zmleli doma za sadjevec, ki ga bodo porabili kot pijačo za delavce, ker ne bo vina. Nekaj ga bodo gotovo po-sušili v novi sadni sušilnici, ki jo je zgradilo letos Sadjarsko društvo v Sv. Vidu pri Ptuj, ob vznožju Haloz. Več let so ob tem času odvažali z avtomobi-li in na voze jabolka doma za dnevni, koži in canje grozda so romale v mesto h gospodi in na trg, letos pa vsega tega ni.

Letos se bo slaba letina hudo poznala pri vseh slojih. Najbolj pa bodo trpeli spet tisti, ki se itak razen sadja in vina ničesar drugega nimajo. Bož ve, odkod naj dobijo taki reveži za svoj ljubi vsakdanji kruhek!

Dirka okoli Srbije je končana Na prvem mestu dva Slovenca

Včeraj se je končala devetdnevna dirka okoli Bosne in Srbije. Ta dirka pomeni za slovenski ko-lesarski šport veliko zmagoslavlje. V celotni oeni sta na prvih dveh mestih dva Slovenca, in sicer Janez Peternel ter Franc Gartner, oba iz Ljubljane. Na petem mestu je Ljubljanski Podmilščak, dalje so zasedli Armando Golob 10. mesto, enajsto me-sto France Grabner in Rajko Jakša petnajsko me-sto. Po tretji najhujši etapi v tej dirki okoli Srbije so bili v vodstvu pred vsemi ostalimi dirkači štirje slovenski dirkači. V nadaljnjem poteku dirk pa je deloma smola, deloma bolezen potisnila Pod-miščaka in Grabnerja na peto oziroma enajsto me-sto. Mirno lahko rečemo, da bi tudi ta dva dirkača zasedla tretje in četrto mesto, če ne bi imela toliko smole. Slovenski kolesarski dirkači so spet poka-zali, da Slovenci tudi v tej panogi športa vodimo pred vsemi v Jugoslaviji. Ta sijajno organizirana dirka okoli Bosne in Srbije, za katero so dali pri-reditelji preko pol milijona dinarjev, bi brez Slo-vencev sploh ne pomenila ničesar.

Včerajšnji dan so vozili dirkači iz Kragujev-ca v Belgrad. Proga je bila dolga 122 km in je bila torej najkrajša izmed vseh prog. Po slabih ce-stah, po katerih so vozili kolesarji vse dotlej, so od Kragujevca dalje vozili po asfaltni cesti. Vsa skupina, 18 dirkačev, je štartala v Kragujevcu (iz Belgrada jih je odšlo 32) je prišla v Belgrad skupaj. Dirkači so morali pri prihodu v Belgrad absolvirati še tri kroge na igrišču BSK. Ob pri-hodu na dirkašče pa so se morali posamezni dir-kači zvrstiti, ker zaradi ozkega vhoda ni bilo pro-stora, da bi vozili skupno. Tako je ostal tudi po treh krogih na igrišču BSK-a isti spored kakor ob prihodu. Na cilju so se dirkači potem zvrstili takole: prva dva sta bila Zagrebčana Davidović in Pokupec, nato je bil Belgrajčan Drljačić, po-tem Podmilščak, nato Grabner, Peternelj je bil osmi, Jakša enajsti, Gartner 12, Golob pa osem-najsti.

Deset tisočglava množica, ki je že na vožnji skozi Belgrad pozdravljala junake devetdnevne dirke, je tudi na igrišču BSK-a viharno pozdravila vse dirkače, ki so zadržali tisoč štiristo kilometrov dolgo naporno pot okoli Bosne in Srbije. Najbolj viharnega pozdravljanja je bil deležen slovenski dirkač Janez Peternelj, ki je zmagal v skupni oeni. Po končani dirki so se vsi dirkači postrojili na sredini igrišča, nakar jim je zastopnik kralja polkovnik Petrovič čestital k doseženim uspehom, prav posebno pa je čestital Janezu Peternelju in mu izročil darilo pokrovitelja dirke Nj. Vel. kralja Petra II. Peternelj je dobil krasen zlat pokal z napisom »Zmagovalcu devetdnevne dirke okoli Sr-bije in Bosne, kralj Peter II.«

Nato je Janezu Peternelju čestital minister za telesno vzgojo Dušan Pantić. Ves čas so gledalci Janeza Peternelja pozdravljali z navdušenimi »ži-vio« klici.

Skupna ocena je sledeča:

1. Janez Peternelj (Hermes, Ljubljana) 53:19:35;
2. Franc Gartner (Ljubljana, Ljublj.) 53:30:42;
3. Drago Davidović (Sokol, Zagreb) 53:56:38;
4. Radivoje Veljković (Jugoslavija, Belgr.) 54:03:27;
5. France Podmilščak (Edinstvo, Ljublj.) 54:04:17.

Enotna moka v Mariboru

Maribor, 6. septembra.

Mestno poglavarstvo Maribora poziva vse pri-vatne uslužbene družine, ki reflektirajo na enot-no moko, dodeljeno mestnemu poglavarstvu od ban-ke uprave, da se poslužijo nakaznic za to moko po 5 kg na družino. Ta nakaznice izdaja Popisovalni urad mestnega poglavarstva Slomskov trg 6 med uradnimi urami. Na nakaznici je označen kraj, kjer se lahko dvigne moka proti takojšnjemu plačilu po 4.50 din kilogram.

Vsi državni, banovinski in samoupravni usluž-benci, aktivni kakor upokojeni pa dobe moko v Nabavljalni zadrugi drž. uslužbenec Rotovski trg št. 2. Vsi uslužbeni državnih železnic, tudi upoko-jenci, pa dobe moko v Nabavljalni zadrugi državnih železničarjev na Frankopanski cesti.

Smola togotnega zaročenca

Maribor, 6. septembra.

Brezposelni sicer Albin Stoka je imel brhko zaročenko. Bila je natakarcia v neki mariborski go-stilni v Melju, kamor jo je večkrat prišel obiskat. Tako je storil tudi te dni. Bog ve, kaj sta se zaročenca sprla. Stoka je ujal en odšel iz gostilni-ske sobe, pa ne domov, ampak skrivaj v dekličino sobo v prvo nadstropje hiše. Tukaj je čakal, da je prišla zaročenska Jeza se mu je tukaj še bolj raz-žalila. Začel je groziti dekletu, da ga bo vrgl skozi okno. Dekle pa je seveda klicala na pomoč in kma-lu je prišla gostilničarka, nakar je togotni zaroče-nec odšel. Toda zopet ne domov, marveč na gostil-niško dvorišče kjer je splezal na drevo pod dekl-ičinim oknom. To drevo pa je zani postalo usodno. Dvorišče ni bilo razsvetljeno in zato ni vtiel, ka-kaj ve se prijemlje. Stopil je na suho vejo. Pod več se je ta udal in zaročenc je pade! v globino, kjer je brez zavesti čležal. Poklicali so reševalce, Stoka preplah v mariborsko bolnišnico.

Vremensko poročilo »Slov. doma«

Kraj	Baromet- sko stanje	tempe- ratura v °C			Veter (smerni- lastnost)	Pada- vine	
		na večja noč	na manjše noč	izločena vinska v g		mm	vrsta
Ljubljana	766.4	24.0	14.2	91	10	0	—
Maribor	765.8	20.0	10.0	80	0	0	—
Zagreb	768.4	25.0	10.0	90	0	E	—
Belgrad	768.1	26.0	9.0	90	2	0	—
Sarajevo	770.2	25.0	8.0	70	10	0	—
Vis	779.6	25.0	15.0	70	4	NW	—
Split	765.4	33.0	17.0	40	2	SW	—
Kumbar	765.4	25.0	17.0	50	3	W	—
Rab	766.8	23.0	15.0	50	3	SW	—
Jugoslovija	767.4	23.0	17.0	50	4	SW	—

Vremenska napoved: Delno oblačno, sicer no-benih bistvenih sprememb sedanega vremena.

Koledar

Danes, sobota, 7. septembra; Marko in tovariši. Nedelja, 8. septembra; Mali Šmaren.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarni: mr. Sušnič, Ma-rija trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska c. 10; mr. Bohinec den., Rimska cesta 31.

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote ob 8. ure zvečer in do ponedeljka do 8. ure jutraj mestni zdravnik dr. Debelak Gvido, Tyr-seva cesta 62.L., telefon št. 27-29.

Trgovski učni zavod v Ljubljani, Kongresni trg 2. Vpisovanje v enoletni trgovski tečaj s pra-vico javnosti se vrši dnevno od 8—12 in 15—18.30. Podrobne informacije in prospekte daje vodstvo tečaja med običajnimi uradnimi urami.

100 dinarske bankovce z napisom »Narodna banka Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca« z da-tumom od 30. novembra 1920 nekateri odklanjajo, ker se v zadnjem času razširjajo vesti, da so ti bankovci zastareli in vzeti iz prometa. Da se ome-nogosti izkoriščanje nepoučenega ljudstva opo-zarja Narodna banka vso javnost, da omenjeni bankovci niso vzeti iz prometa in so enako kakor 100 dinarski bankovci z napisom »Narodna banka Kraljevine Jugoslavije«, izdani 1. decembra 1929, še vedno zakonito plačilno sredstvo.

Razpis gledališkega abonmana za sezono 1940-1941. Kakor bodo razvideli prijatelji gledališke umet-nosti iz sporeda, ki ga je pripravila uprava Narod-ne gledališča v Ljubljani za bodočo sezono, bod imeli priložnost videti izbrana dela iz domače in tuje svetovne literature in glasbe. Opozarjamo na izredne ugodnosti, ki jih nudijo abonma in na to, naj se zainteresirani čim prej prijavijo, ker imajo v tem slučaju možnost večje izbire. Letošnja sezona obe-ta postati posebno zanimiva, tako glede sporeda, ka-ko tudi z ozirom na nekaj novo angažiranih moči. Prijagse za abonma sprejemajo do 18. septembra v veži dramskega gledališča, vsak dan od 10. do 12. in od 15. do 17. ure.

— Sprememba delovnega časa pošt, telegra-fov in telefonov. Po novem pravilniku o delovnem času pošt, telegrafov in telefonov, ki je bil ob-javljen v Službenih novinah št. 15 od 26. avgu-sta 1940 in istega dne tudi stopil v veljavo, opo-zarja ravnateljstvo pošte, telegrafa in telefona ob-činstvo na sledeče spremembe: Ob nedeljah in praznikih, ki so kot taki priznani z zakonom, vrše pošte v prometu s strankami samo te službe: 1. sprejem pisemskih pošilk, 2. izročanje časopisov, 3. izročanje pisemskih pošilk naročnikom poš-tnih predalov, 4. telegrafsko in telefonsko službo v dosedanjem obsegu. Odpade torej blaginjska in paketna služba. Občinstvo v Ljubljani se še po-sebej opozarja na to, da poštne podružnice v Ljubljani štev. 3, 4, 5, 6, 8 in 9 ob nedeljah in praznikih posluhujejo. V teh dnevih naj se občinstvo poslužuje glavne pošte, kolodvorske pošte in pošte 7 v Šiški.

Trnovski fantje in dekleta priredijo v nedeljo, dne 8. septembra ob treh popoldne telovadni na-stop, pri katerem nastopijo vsi oddelki F. O. in D. K. Po telovadbi bo orosta zabava s petrim epore-dom. Pri prireditvi sodeluje godba dravske divizije. Vabimo vse Ljubljance in okoličane, da pohite v cedejo v Trnovo.

Konjske dirke na Cvenu pri Ljutomeru. Jese-n-ske konjske dirke se bodo vršile v nedeljo dne 8. septembra t. l. ob pol 15 uri na evenskem dirka-lišču. — Prijavljenih je 23 konj za kasašče in 6 konj za galopske dirke, med temi tudi 2 iz Zagre-ba in eden iz Sv. Lenarta. — Nekatero dirko bodo gledalci imeli obilo športnega užitka. — Ljubl-jelji konj, napravite prvi jesenski izlet na Mursko polje. Tudi Putnikov avtokar iz Maribora bo vozil izletnike k dirkam. Iz Ljutomera bo vozil po potrebi od hotela »Zavratnik« avtobus med 13. in pol 15. uro na dirkašče.

Novi album planinskih slik je pravkar izdalo Slovensko planško društvo, osrednje društvo v Ljubljani. Vsebuje 50 prvovrstnih posnetkov naših najboljših foto-amaterjev. Naročite album nenu-doma v društveni pisarni SPD, Ljubljana, Aleksan-drova cesta 4-1.

Obletnica posvetitve rakovniške cerkve

se bo letos obhajala v znamenju velike prošnje pobožnosti za mir. Že drevi ob pol 7 bo kratka akademija pri lurski volitni, nakar se bo od vo-ltine mimo cerkve razvila običajna rimska pro-cesija, ki je leto za letom tako ganljivo lena. Po procesiji bo v cerkvi nagovor na romarje in slo-vesni blagoslov.

V nedeljo dopoldne se bodo sv. maše vrstile nepretrgoma od 4 do 11 vključno. Slovesno sve-to mašo daruje ob 10 inšpektor jugoslovanske sa-lezijanske province g. Ivan Špan, nakar bo na pro-stem pri lurski volitni shod salezijanskega so-trudništva. Ob pol 4 se bo začela pomikati po uli-cah v rakovniški soseski izključno mladinska procesija deklic in dečkov od 6. do 15. leta, ki jo bo vodil sam prevzvišeni g. škof dr. Gregorij Rožman. Po procesiji bo imel prevzvišeni vladika na dvorišču nagovor na zbrano mladino, nakar b obistat kratka verska prireditve v vzpodbudo udeležencem procesije. K procesiji topla vabilno vse, zlasti mladino! Pri tej priliki opozarjamo starše in mladino, da je tramvajsko ravnateljstvo za prihodnjo nedeljo dovolilo mladini od 6. do 15. leta povratno karto za 2 din od katerekoli postaje do Rakovnika, če vstopi v skupinah naj-manj po 10; vendar se ji v skupinah ni treba vračati.

Pozor! Kupujem in prodajam rabljene ževlje, moške obleke, perilo in stare cunje. Klav-žer, Vošnjakova 4.

Gluh starček začel pod lokomotivo

Maribor, 6. septembra.

V bližini Dravograda se je na prehodu čez železniški tir, ki tamkaj ni zavarovan z zaporni-cami, dogodila smrtna nesreča, katere žrtev je po-stal 82 letni starček Janez Jakob iz Bukovske vasi. Starček je v četrtek popoldne stopil po ce-sti proti železniškemu tiru. Ker je starček bil gluh, je preslišal ropot osebnega vlaka in stopil na že-lezniški tir v trenutku, ko je ta prisopilhal. Stroj ga je zadell, ga vrgl pod svoja kolesa in ga kakih 20 m vlekaj za seboj, potem ga pa mrtvega z raz-bito glavlo odvrgl.

Sprva niso vedeli, kdo je starček. Slučajno pa sta mimo kraja nesreče prišla dva moška, ki sta starčka poznala in njegovo ime povedala orožniku, ki je kmalu po nesreči prišel na kraj nesreče.

Škofja Loka

Prepovedi tat. Polizkus ropa oziroma večje ta-tvine je bil izvršen v gostilno Franciške Ahčin, vulgo »Rantanlove« pri Sv. Duhu pri Škofji Loki. Ze prejšnji dan ji je zmanjkalo 250 din. Zato je odnesla zvečer svoj denar v svojo spalnico. Pončo pa jo je zbudi nenavaden šum. Pogledala je okoli sebe in zapazila v velkem strahu nekega neznanega moške-ga pri vratih. — Ko se je otesla prvega strahu, je začela klicati hlapca, ki leži izven gostilniškega po-slopa v gospodarskem poslopiju. Tat se je klicev ustrašil in je zbežal po stopnicah navzdol. Na večih vratih je srečal še hlapca, ki ga je skušal obdržati, a tat je hlapca odrinil in zbežal v noč.

Občina je začela graditi velike monumentalne stopnice na klancu med nunsko cerkvijo in Thaler-jevo hišo. Stopnišče bo res opešano in praktično uredilo vhod v Klobovskovo ulico s te strani. leto-tako bo regulirana ta ulica, ki je bila dosedaj v sil-no slabem stanju.

Luč z gora se imenuje krasna drama, katero bo verzorizir gledališki oder našega Prosvetnega dru-štva v soboto ob 8 uri zvečer in v nedeljo ob 4. uri popoldne. Drama prikazuje dijaško pokvarjenost v velkem mestu, na drugi strani pa z vso žarkostjo pokaže na vernost in plemenito dušo dijak a gora, ki čcaoma z ljubeznijo in vero prekrvavi vse svoje tovariše. »Luč z gora« je vredna drama, da si jo ogleda prav vsak.

Dartmouth - angleška mornariška šola

Ozka pokrajina med obalo in gozdnatim zaledjem. Avtocesta, nekaj vil, kmečkih hiš in velika svetla stavba z visokimi okni ter prostornimi dvorišči. To je »Royal Naval College« v Dartmouthu. To je mornariška šola britanske vojne mornarice.

»Royal Navy«, vojna mornarica Nj. Velikanstva, je spet enkrat postala silno važna. In bili so že taki časi, ko je imela britanska mornarica velike dolžnosti. Bili so slavni časi angleške mornarice tedaj, ko je pod vodstvom slavnega Nelsona potokla špansko-francosko ladjeve. In iz onih časov poteka bojni vzklík angleškega brodoma, ki slove: »Anglija čaka, da proti slehernemu izvrši mornarico svojo dolžnost...«

In ne majhne zasluge pritičejo angleški mornarici, ko so Angleži zasedali Gibraltar, ko so osvajali Indijo, ko so zmagali v Skageraku. In tudi zdaj so oči vseh Angležev uprte v njihov ponos — v njihovo mornarico.

Tri četrte britanskih pomorskih častnikov, od kapitana fregat pa navzgor, izhaja iz omenjene šole. Samo tehnični častniki: signalisti, radiotelegrafisti, inženirji itd., so učenci drugih specialnih kolegijev, koder se do vseh potankosti izobrazijo.

Šolska doba v Dartmouthu traja najmanj tri leta in pol. Od tega časa so gojenci dve in pol leti v praksi na šolskih ladjah, koder se pripravljajo za »velike voznjake«. Po tem času so »Dartmouthboys« že pravi mojstri z vsemi odlikami mornarjev. Po končani šoli

jih porazdele na vse mogoče vojne ladje.

Seveda »College« v Dartmouthu nima samo one bele velike zgradbe na obali, ampak še mnoge hiše, ki dajejo streho mladim učencem. Dartmouth mora kot prestolnica mornarjev skrbeti in upravljati številnim šolskim brodomom. Leta 1937 jih je bilo čez sto, na katerih se vadijo 17 letni mladeniči za svoj poznejši poklic. Bela hiša na obali pa z največjo ljubeznijo sprejme pod svojo streho še mlajše kandidate. Starim »morskim medvedom«, ki poučujejo v Dartmouthu, je najdražje, da se jim zaupajo v uk dečki in starosti 13 do 14 let, katerim že v rani mladosti vepijo ljubezen do širnega morja in kraljevske mornarice. Ti dečki se vzgajajo s prav posebno ljubeznijo in pozornostjo.

Disciplina v tej šoli je stroga, kakor je to v navadi po vseh vojaških šolah. Zahteve so velike in učenci se prav radi uče vseh predmetov. Še kot častniki se prav radi spominjajo godrnjavih učiteljev in tovariške družine, v kateri so preživeli svoja mlada leta. Spominjajo se majhnih miniaturnih ladij, na katerih so se poučevali na prostornem dvorišču, ladij, po katerih so morali plezati. Še jim je dobro v spominu veliki svetilnik na pesku dvorišča, s katerim so si morali tudi beliti glave. Najlepši spomini pa veljajo vožnjam, ko so prvič kot kadeti razpeli jadra in odpluli v svet. Ves njihov trud pa je poplačan s tem, da jih je kraljevska mornarica uvrstila med svoj častniški zbor.

Nj. Vel. kralj Peter II., knez-namestnik Pavle, princ Nikola, princ Aleksander ter Nj. kr. Vis. kueginja Olga pred spomenikom, medtem ko godba igra državno himno

Dednost barve oči

Francoški raziskovalec de Candolle je objavil uspeh mnogoletnih raziskav o barvi človeških oči. Izkoristil je pri tem statistike, ki se bavijo s tem vprašanjem. Po njegovih raziskavah sta dve temeljni barvi, iz katerih se sestavljajo vse druge, to je modra in rjava. Kakor kažejo statistike, imajo ženske v pretežni večini rjave oči, pri moških pa so česse vse barve, ki so v svojih odtenkih različne ob obeh temeljnih barv. Najbolj redke pa so tako pri ženskah kakor pri moških modre oči.

Po de Candolle je barva oči dedna. Osemdeset odstotkov vseh ljudi ima isto barvo kakor starši, seveda če sta barvi oči pri starših enaki. Če temu ni tako, tedaj se očesna barva ravna po starih starših. Če imajo starši raznobarne oči, to je, če sta temeljni barvi rjava in modra, tedaj se podeduje pred vsem rjava barva. Iz tega razloga je čedalje manj ljudi, ki imajo modre oči, čedalje več pa je oseb z rjavimi očmi.

Najtrša kovina

Zveza ameriških kemikov je javila v svojem glasilu, da se je nekemu njihovemu članu posrečilo iznajti nov način spajanja kovin, ki da najtrdnjšo kovino na svetu. Če ima v lestvici trdote diamant št. 10, se ta spojina označuje z 9.8. Ta umetno pridobljena spojina se po trdnosti torej najbolj približuje diamantu in je z diamantom ni mogoče rezati ali deliti. O postopku, ki je že patentiran, povedo samo to, da sta glavna dela spojine premog in element titan. Strokovnjaki v Ameriki pravijo, da bo iznajdba postavila na glavo vse dosedanje pridobivanje jekla in vse industrije s tem v zvezi, zlasti izdelovanje modernega orožja.

Umetno srce

Francoški zdravnik dr. Becart, specialist za prenos krvi, je izumil majhen stroj, ki obstoji iz neznatne šepalke, dveh cevi, dveh kanalov ter stojala s števcem in regulatorjem. Ta stroj je baje sposoben nadomestovati človeško srce.

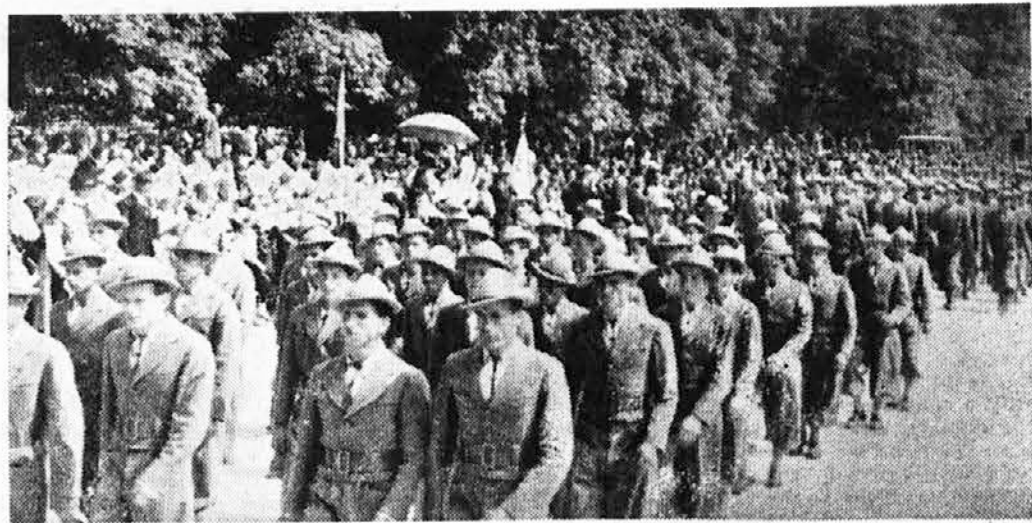
Priprava poganja kri v srce, in sicer z rednim ritmom 60 do 100 utripov na minuto. Prehudega navala krvi se ni bati, a tri vključila modro, belo in rdečo, omogočajo točno odmerjanje števila utripov, ki se po potrebi zviša ali zniža.

Znano je, da se se prof. Carrel v New Yorku s polkovnikom Lindbergom dolgo trudil, da bi zgradil umetno srce, dr. Becart pa je to sedaj uspešno. Njegov izum bo imel gotovo velik pomen za obravnavanje srčnih bolezni ter bo omogočilo nove raziskave o vprašanju življenja in smrti.

Merilo kulture

Nedavno so sestavili statistiko kopalnic za ves svet. Izračunali so, koliko kopalnic odpade na vsake 1000 prebivalcev. Rekord imajo Američani, ko odpade namreč 35 kopalnic na tisoč prebivalcev.

Pri tem je treba seveda upoštevati, da je stanovanska kultura v Ameriki mlada in so razmere v toliko ugodnejše. Na Angleškem ima tisoč prebivalcev 31 kopalnic, v Nemčiji 26, na Danskem, Holandskem in v Švici po 20, v Belgiji 18, v Franciji 14, Japonski 12, v Češkoslovaški 10, Norveški 8, v Italiji in Madžarski po 4, v Romuniji in Jugoslaviji po 1.

Odhod kolon fantov, članov ZFO, po odkritju spomenika s Kongresnega trga

O lepem vedenju

V različnih delih sveta imajo ljudje različne navade in različne »zakone« lepega vedenja, mode, lepote itd. Kar se nam zdi lepo in olikano, bo v Indiji ali v Afriki ali na Japonskem povzročilo smeh in zaničevanje in narobe. Posebno se razlikujejo od ostalih naše navade olikanega vedenja pri jedi.

Če si povabljen na kosilo v Indiji, moraš krožnik po jedi lepo polizati, drugače gostitelje strahovito užalijo, ker mislijo, da ti ni dosti za njihovo hrano. Vsako jed moraš zahtevati vsaj dvakrat ali trikrat, in sicer z močnim glasom, jo hvaliti na vse pretege in se zadovoljno treptati po trebuhu. Jesti moraš toliko časa, da omagaš. »Banat«, razred prodajalcev in manjših trgovcev, imajo stalno navado, da si pred kosilom privežejo čez pas droben trak iz pavole in jedo toliko časa, da trak počne, znamenje, da je sedaj dosti. Nato takoj nehajo jesti.

Najstarejši rudniki

Najstarejši rudniki na svetu so rudniki bakra in turkizov na Sinajskem polotoku. Te rudnike so izkoristili že Egipčani pred 3700 leti, kakor je razvidno iz starih napisov. Za noben drug rudnik ne vemo, da bi bil starejši, čeprav je znano, da so pridobivali rude že prazgodovinski ljudje.

Tudi sloviti rudniki srebra in svinca na gori Lavrioni na Grškem so prastari. O njih grška zgodovina mnogo govori in Ksenofon je zapisal l. 355. pred našim štetjem, da so jih izkoristili že v pradednih časih. Tudi Feničani so bržkone že 1500 let pred našim štetjem pridobivali v Španiji kositer.

Kuharji in njihovo plačilo

Atenska vlada je sinu nekega kuharja tuja podela državljanstvo kot priznanje za zasluge njegovega očeta, ki je med drugim izumil izvrstno pasto z gomolkami.

Neki pariški plemenitaš je bil nekoč nad jedjo, ki mu jo je predložil njegov kuhar, tako navdušen, da je možu podaril lepo vilo.

Pariški sodni predsednik Henault pa je bil tem manj navdušen nad kulinarnimi sposobnostmi kuharice v neki prijateljski družini. Primerjal jo je z zloglasno zastrupeljavko Brinvilliersovo, od katere se je razlikovala baje samo po svojih namelih.

Potovanje bankovca

Neka ameriška trgovska zbornica je naredila poseben poskus, da bi zasledovala potovanje nekega bankovca. Na ta bankovec, ki ga je dala v promet, je pritrčila listek z opozorilom, naj bi vsak, ki bo bankovec dobil v roke, nanj zapisal, kaj je z njim plačal.

Čez dva tedna je bankovec prejel neki brivec. Iz zapisov je bilo razvidno, da je bankovec v tem času sedem in dvajsetkrat menjal lastnika. Petkrat so ga uporabili za plačilo mezde, tobača in cigaret, razen tega so z njim večkrat kupili slanino, pralno prašek, aarmanice, zobno kremo in potrebščine za avto.

Poročna posojila v Italiji

Kakor je že znano, pospešujejo v Italiji poroke ne le s samskim davkom, temveč tudi s posebnimi ugodnostmi, ki jih italijanska zakonodaja nudi poročencem. Med take ugodnosti spadajo med drugim tudi poročna posojila, ki se jih novoporočenci kakor kaže statistika, pridno poslužujejo. Tako je bilo po uradnem sporočilu notranjega ministrstva dovoljenih samo v lanskem oktobru 4093 poročnih posojil v skupnem znesku 7 milijonov 248.495 lir. Skupno je bilo doslej uslišanih 49.651 prošnji, na katere je odpadlo 82 milijonov 810.445 lir poročnih posojil.

Križanka

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10				11				
12			13				14	
15		16				17		
	18				19			
20				21				
22			23					

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. Zaveznik, podložnik. 5. Oblika stropa. 10. Star rimski dostojanstvenik. 11. Rastlina ovijalka. 12. Oblika vode. 13. Dan v tednu. 14. Predlog. 15. Veznik. 16. Deska igrača, tudi staro orožje. 17. Mednarodno pisateljsko združenje (kratica). 18. Sled potu. 19. Zlahna kapljica. 20. Napad. 21. Nekdanja avstrijska državna radijska družba. 22. Del telesa. 23. Rusko žensko krstno ime.

Navpično: 1. Velik človek. 2. Angleška trdnjava v Arabiji. 3. Vrsta stene. 4. Stara oblika vprašalnice. 5. Je opoteča. 6. Znanost. 7. Števniki. 8. Predlog. 9. Vrsta živalice. 11. Kot pri 18. vodot. 13. Tatinska ptica. 14. Je sveta vladar. 16. Del vzhoda. 17. Sreka reka. 18. Število. 19. Komu? — Odgovori na osebo! 21. Egiptovsko božanstvo.

Rešitev sobotne križanke:

Vodoravno: 1. Kalorija. 9. Vrč. 12. Anima. 13. Talija. 14. Bipi. 15. K. D. K. 16. En. 18. Ab. 19. Eta. 20. Šubašič. 24. Lan. 25. Imitator. 28. Tine. 29. Kolik.

Navpično: 1. Kabel. 2. Anita. 3. Lipan. 4. Omiš. 5. Rek. 6. I. t. d. 7. Jaka. 8. Aleš. 9. Vi. 11. Čabar. 17. Niti. 21. Ume. 22. Bik. 23. Čok. 25. In. 26. To. 27. Al.

Radio

Program radio Ljubljana

Sobota, 7. sept.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Plošča za ploščo, pisana zmes — petje, solisti in godba za ples 12.50 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 Plošča za ploščo, pisana zmes — petje, solisti in godba za ples — 14 Poročila — 17 Otroška ura: Čarobni klobuk, lutkovna igra. (Člani radijske igralne družine, prenos iz velikega studia) — 17.50 Pregled sporeda — 19 Za delopust igra Radij. orkester — 18.40 Pogovor s postusalcami — 19 Napovedi in poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 20 Zunanje politični pregled (dr. Al. Kuhar) — 20.30 »Halo! Berite naš novi podlistek!« Življenjska pot časopisnega romana in njegove avtorja. Izvajajo člani Radijske igralne družine, napisal in vodi Jožek 22 Napovedi in poročila — 22.15 Za vesel konec tedna igra Radij. orkester.

Drugi programi

Sobota, 7. septembra: Belgrad: 20.40 Narodne pesmi. — 20 Klavirski koncert. — Bratislava: 20.30 Vesel sobotni večer. — Praha-Bрно: 19.40 Zab. gl. — Sofija: 19 Mandoline. — Bernolster: 20.15 Svičarske pesm. — Budimpešta: 20.10 Operetna gl. — Stockholmi-Hoerby: 21.30 Zab. koncert. — Rim-Florence: 20.30 Simf. konc. — Trst-Milan: 22.30 Pisana glasba. — Kodanj: 21 Jazz. — Sottens: 20.30 Kabaret.

107

Prišel sem do spoznanja, da beleži sedanja generacija največji razvoj in razmah na polju znanosti in tehnike, ki je vse tako na hitro prišlo. Ta razvoj je sedanjemu svetu prinesel posamezniku kakor tudi v mednarodnem pogledu ogromno, ki bo s tem človeštvu mnogo koristil ali pa ga bo pahnil v uničenje. V tem trenutku ni mogoče izreči še jasne besede. Prepričan sem, da morejo nedosegljive gospodarske, finančne in politične sile, ki sta jih znanost in tehnika sprožili vplivati na svobodo, življenje in na medsebojne odnose med narodi in državami bolj, kakor karkoli na tem svetu v tem stoletju. Prepričan sem tudi, da je najvažnejša naloga sveta v tem, da usmeri vse te sile v to, da bi bile v korist in blagostanje človeštva, ne pa v njegovo pogubo.

Mislim, da je cena, ki jo svet plačuje in jo bo še plačeval za gmotne dobrine moderne tehnike, velika rastoča ovira osebne svobode. Vidim sem, kako tehnika vpliva marsikako na osebno svobodo. Zaradi iznajdbe avtomobila moraš ob gotovem času in na

gotovem mestu počakati, preden smeš čez cesto. Tudi svoj avtomobil ne smeš pogrnati, dokler ti tega ne dovolijo svetlobni znaki.

Zdi se mi, da se je treba ravnati po tem načelu tudi v še večji meri pri mnogih stvareh v človeškem življenju in vladanju. Zdi se mi, da so te sile potrebne pri nastajanju diktatorskih in avtoritativnih vladnih oblikah. Imenujte to načelo kakor hočete, povsod ga lahko čutite: kakor neko splošno gibanje je, ki se mu trajno ne moreš odtegniti, kakor uspeh čudovitega napredka znanosti in tehnike je. Različne dežele je hitreje ali počasneje zajelo, pač po krajinih razmerah, po gospodarskem napredku ali zaostalosti, po nastroju in omiki ljudstva, po zemljepisni legi in naravnih življenjskih prilikah.

Zdi se mi, da pod vplivom sil, ki jih je sprožila tehnika, ne moreta dve ladiji — gospodarska in politična — več obstajati v njuni demokratiški obliki druga poleg druge. Prepričan sem, da se bo moralo »ekonomsko vladanje«, ki posredno odreja, koliko naj človek je, kako naj živi in se oblači, kakšno delo in koliko naj opravlja ali opusti — to je torej kapital, trgovina, ali podjetnik — podrediti še čedalje bolj nadzoru politične vlade. Ta namreč določa, koliko davkov mora človek plačati, zakaj naj se ti davki uporabljajo, pa še druge politične posle, ki so z blaginjo in bedo ljudstva trdno povezani.

Do tega naziranja nisem prišel po kaki pristrani ljubezni do takih vladnih oblik. Kot v demokratičnem izročilu vzgojenemu Amerikancu so mi avtoritativne in vsedržavne vladne oblike odvratne; pod njimi ne bi hotel živeti. Odvratno mi je, da bi mi kdo ukazoval, kdaj in kje moram cesto prečkati. A še dobro mi je v spominu, da so Združene države pod pritiskom kriz dvakrat prešle na omiljene, svobodne oblike avtoritativnega vladanja: med svetovno vojno in nekaj časa med bančno krizo pred polomom. V tem stoletju stroja se mi zdi, da je staroška, čista demokracija dospela do kritične točke. Upam, da bodo Združene države z njihovo podedovano svobodo in njihovimi velikimi naravnimi prednostmi, ki jih

imajo v nasprotju s starim svetom, polagoma in brez trenja izvedle neogibno, gospodarsko in politično prilikovanje. Toda ne živim v gotovosti, da se bo to tudi res zgodilo.

Ko sem tako potoval po svetu, sem uvidel, da so gospodarski in politični ustroji odpovedali in da je treba glede tega temeljite spremembe. Res je, da si s pomočjo tehnike lahko napravimo udobno stanovanje, se lepo oblečemo in dobro živimo, toda po drugi strani pa sem videl, da mnogo dežel, kjer živijo milijoni in milijoni, skrbi samo za to, da se preživi, kakor muha enodnevica, in da stannujejo v prostorih, ki človeku niso primerni. Vidim sem dežele, v katerih živijo kakor v srednjem veku ali pa morda malo bolje.

Prepotoval ali preletel sem dežele, ki so bile zadosti rodovitne, da bi se njih ljudstvo prehranilo, kakor se to človeku spodobi. V mestih sem jih videl brez števila, ki so živeli v revščini, pomanjkanju in bedi. Drugod pa sem zopet videl, kako je gnilo na polju žito in sadje po vrtovih. To pa zato, ker ni bilo ljudi, da bi vse to, kar je zemlja obrodila in nudila, pospravili.

Mislim, da se mora najti način, ki bo spravil v sklad to, da kar se pridela ali pridobi, tudi uporabi in sicer tako, da bosta zadovoljna oba: proizvajalec in odjemalec. Mislim, da se mora najti oblika, po kateri se bo uporabilo, kar nam tehnika nudi. Znanost in tehnika sta rešila že težja vprašanja.

Spoznal sem, da so narodi, kakor tudi posamezniki med seboj enaki. Vsi so podvrženi v glavnem isti sili po samohranitvi, časti in medsebojni nezaupljivosti. Iz vsega, kolikor sem prebral in prišel po svojem spoznanju do zaključka, sem uvidel, da je bilo človeštvo v bistvu v vseh časih enako. Tehnika naj bi odnose med narodi spremenila in jih zbliževala tako, da bi bilo to za mir koristneje. Drugače je pri narodih, kjer drži en sam mož vsa oblast v rokah, pri narodih, kjer imajo avtoritativno obliko vladavine. Ti bodo v vsem svojem nehanju in stremljenju ter pri vsem svojem delu prej ali slej nekaj ukrenili kakor eno.